

ÖZET

PAMUKTA (*Gossypium hirsutum* L.) LİF ve TOHUM ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN SAPTANMASI

Nedim ÖZBEK

Doktora Tezi, Tarla Bitkileri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aydın ÜNAY

2011, 153 sayfa

Lif kalite özellikleri ile tohum kalite özellikleri arasındaki ilişkinin saptanması amacıyla yürütülen bu çalışmada, Fantom, GSN-12 ve Carmen pamuk çeşitlerine ait kozalar dölleme sonrası 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 ve 100 günlerde hasat edilmiştir. Elde edilen veriler “Tesadüf Parsellerinde 2 Faktörlü Faktöriyel Deneme Deseninde” analizi yapılarak değerlendirilmiştir. İncelenen özelliklerin hasat zamanlarına göre çeşitler bazında regresyon analizleri incelenmiş ve tohum kalite özellikleri ile lif özellikleri ve yağ asidi oranları arasında korelasyon katsayıları saptanmıştır.

Tek koza kütlü ağırlığı, çırçır randımanı, lif inceliği, lif uzunluğu, lif kopma dayanıklılığı, kısa lif indeksi, , lif olgunluk indeksi, lif uzunluk uyumu, elyaf yansıma değeri, elyaf sarılık değeri, elyaf yabancı madde sayısı, renk derecesi, elyaf nep sayısı, olgunlaşmamış lif oranı, yüz tohum ağırlığı, standart çimlenme oranı düşük sıcaklıkta çimlenme oranı, çimlenme gücü, serbest yağ asidi, linoleik asit, linolenik asit ve stearik asit oranlarının hasat zamanına göre değiştiği saptanmıştır. Kozanın hasat zamanı ile elyaf yansıma değeri, elyaf yabancı madde sayısı ve iplik olabilirlik indeksi değerlerinde arasında linear; diğer tüm özelliklerde ise 2.dereceden quadritik ilişki önemli bulunmuştur. Lif uzunluk uyumu, elyaf parlaklık değerleri, elyaf yabancı madde sayıları ve kısa elyaf içeriği dışındaki tüm elyaf ilişkileri ile tohum çimlenme değerleri arasındaki ilişkiler önemli bulunmuştur. Çalışmada kullanılan pamuk çeşitlerinde en yüksek lif ve tohum kalite değerleri ve serbest yağ asidi yönünden en uygun hasat zamanının kozanın açımını izleyen ilk 20 günlük süre olduğu ve standart çimlenme oranı ile lif kalite özellikleri arasındaki önemli ilişkinin aynı yıl veya aynı çeşit içerisindeki varyasyonlardan kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Pamuk, Lif kalitesi, Tohum kalitesi, Serbest yağ asidi, Tohum yağ asitleri kompozisyonu, Çimlenme